

Programul Incluziune și Demnitate Socială 2021-2027

Prioritatea P05. Reducerea disparităților dintre copiii la risc de sărăcie și/sau excluziune socială și ceilalți copii

Apel de proiecte: PIDS/641/PIDS_P5/OP4/ESO4.11/PIDS_A22 - Sprijinirea copiilor și tinerilor în procesul de dezinstituționalizare - Regiunea mai dezvoltată București- Ilfov.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European Plus (FSE+) prin Programul Incluziune și Demnitate Socială 2021-2027

Titlul proiectului: „*PUNȚI SPRE VIITOR – Intervenții integrate în comunitate pentru copiii și tinerii în procesul de dezinstituționalizare*”

Cod SMIS: 350937

Beneficiar unic: Fundația Convergențe Europene

ARTICOL DE PRESĂ

Vocea copiilor și tinerilor contează în deciziile care îi privesc

Într-o regiune cu multe servicii și opțiuni, participarea rămâne criteriul care face diferența între o intervenție disponibilă și una cu adevărat potrivită.

Regiunea București-Ilfov este încadrată, în politica de coeziune, drept regiune mai dezvoltată. Este un statut programatic care spune ceva despre indicatorii economici ai regiunii, dar nu spune totul despre viața fiecărui copil sau tânăr. O ofertă mai mare de servicii, instituții și oportunități nu garantează automat că persoana aflată într-o situație vulnerabilă știe unde să meargă, înțelege opțiunile disponibile sau se simte suficient de în siguranță pentru a spune ce are nevoie.

De aceea, participarea la deciziile care îi privesc pe copii și tineri este o temă relevantă inclusiv într-un spațiu urban complex, cu infrastructură instituțională densă. Uneori, tocmai numărul mare de opțiuni poate face traseul mai dificil: servicii diferite, proceduri diferite, persoane de contact diferite și decizii luate în ritmuri pe care beneficiarul trebuie să le înțeleagă și să le gestioneze.

În acest context, dreptul de a fi ascultat nu este o formulă ceremonială. Este mecanismul prin care o decizie tehnic corectă poate deveni o decizie potrivită pentru persoana concretă.

Mai multe opțiuni nu înseamnă automat mai multă putere de decizie

Accesul la servicii este important, dar calitatea relației dintre persoană și serviciu este la fel de importantă. Un copil poate avea în jurul său profesioniști competenți și totuși să nu înțeleagă de ce se ia o anumită decizie. Un tânăr poate primi mai multe variante și totuși să nu aibă informațiile, timpul sau încrederea necesare pentru a le evalua.

Participarea reală presupune transformarea informației într-un instrument de alegere. Explicațiile trebuie să fie clare, alternativele trebuie prezentate fără presiune, iar copilul sau tânărul trebuie să aibă posibilitatea de a spune ce funcționează și ce nu funcționează pentru el. Uneori, un detaliu exprimat de persoană poate schimba radical calitatea intervenției: distanța până la școală, o relație de sprijin, teama de un anumit context, programul de lucru, accesul la transport sau nevoia de continuitate cu un specialist.

În lipsa acestor informații, serviciul poate rămâne „disponibil”, dar nepotrivit. Participarea adaugă tocmai dimensiunea care nu poate fi calculată exclusiv din dosare: experiența trăită a persoanei.

Dreptul la opinie și interesul superior nu se exclud

Legea nr. 272/2004 recunoaște dreptul copilului capabil de discernământ de a-și exprima opinia în problemele care îl privesc și dreptul de a fi ascultat în procedurile judiciare și administrative. Opinia copilului trebuie să primească importanța cuvenită în funcție de vârstă și

maturitate. Același principiu apare în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, care leagă drepturile copilului de posibilitatea de a-și exprima liber opinia și de luarea acesteia în considerare.

Interesul superior al copilului nu este, așadar, un argument pentru a evita conversația cu copilul. Din contră, evaluarea interesului său este mai solidă atunci când include și ceea ce copilul spune despre propria viață. Profesioniștii au obligația de a analiza riscurile și de a lua decizii responsabile, dar acest lucru nu înseamnă că perspectiva copilului devine secundară.

Pentru tinerii majori, participarea are o altă bază juridică decât dreptul specific al copilului, însă rămâne indispensabilă unei intervenții centrate pe persoană. Autonomia presupune ca tânărul să fie parte a alegerilor privind propriul parcurs, nu doar informat după ce acestea au fost făcute.

De la „beneficiar” la partener de dialog

Limbajul instituțional folosește inevitabil termeni precum beneficiar, grup țintă, participant sau persoană sprijinită. Ei sunt necesari pentru implementare și raportare. În relația directă însă, oamenii nu pot fi reduși la statutul lor administrativ. Un proiect social devine mai relevant atunci când persoana are spațiu să își formuleze propriile obiective și să discute despre ce înseamnă, pentru ea, un rezultat bun.

Această schimbare de perspectivă este importantă în special pentru copiii și tinerii care au trăit mult timp într-un cadru în care deciziile au fost, din motive de protecție, puternic structurate de adulți și instituții. Trecerea spre viața independentă presupune și o schimbare a raportului de putere: de la decizii luate predominant pentru persoană la decizii discutate și, progresiv, asumate de persoană.

Asta nu înseamnă retragerea sprijinului. Înseamnă un sprijin care își schimbă rolul: de la control la acompaniere, de la răspunsuri oferite înainte de întrebare la capacitatea de a ajuta tânărul să își formuleze singur întrebările.

Participarea copiilor este și un criteriu de calitate pentru politicile publice

Strategia națională pentru protecția și promovarea drepturilor copilului „Copii protejați, România sigură” 2023–2027 a acordat o atenție explicită participării. Documentul strategic a fost elaborat cu implicarea directă a copiilor în grupurile de lucru și a valorificat opiniile unui număr mult mai mare de copii consultați în procese anterioare. Mesajul instituțional este important: experiența copiilor poate îmbunătăți nu doar deciziile individuale, ci și modul în care sunt construite programele și politicile.

Participarea nu ar trebui, prin urmare, limitată la momentul în care apare o problemă. Ea poate fi folosită pentru a evalua calitatea informațiilor, accesibilitatea serviciilor, modul în care sunt organizate activitățile și barierele care nu sunt vizibile din interiorul instituțiilor. Copiii și tinerii pot semnală lucruri simple, dar decisive: un text prea complicat, un program imposibil de respectat, un canal de comunicare nefolosit sau o regulă care produce efecte neintenționate.

Pentru o regiune precum București–Ilfov, unde oferta instituțională este amplă, acest tip de feedback poate face diferența dintre multiplicarea serviciilor și conectarea lor reală la nevoile persoanelor.

Participarea ca parte a incluziunii active

Proiectul „PUNȚI SPRE VIITOR – Intervenții integrate în comunitate pentru copiii și tinerii în procesul de dezinstituționalizare”, cod SMIS 350937, este implementat în Regiunea București–Ilfov și urmărește sprijinirea tranziției către o viață independentă prin intervenții integrate în comunitate.

Campania de informare și conștientizare promovează incluziunea activă, demnitatea, autonomia și participarea, nu o imagine pasivă a copiilor și tinerilor.

Grupul țintă al proiectului cuprinde 72 de persoane: 16 copii din sistemul de protecție specială, cu vârsta cuprinsă între minimum 16 ani împliniți și maximum 17 ani împliniți la intrarea în proiect, și 56 de tineri aflați în sistemul de protecție specială ori care l-au părăsit de cel mult 3 ani, cu vârsta minimă de 18 ani împliniți și vârsta maximă de 29 de ani împliniți la momentul intrării în proiect, conform condițiilor proiectului.

Pentru această categorie, participarea are o legătură directă cu obiectivul autonomiei. Un tânăr nu poate fi pregătit să gestioneze independent relația cu instituțiile, locuirea, educația sau viața profesională dacă nu are ocazia, înainte de ieșirea din sistem, să formuleze opțiuni, să ceară explicații și să își asume gradual decizii.

De la reprezentare simbolică la participare reală

Cea mai slabă formă de participare este aceea în care copilul sau tânărul este prezent doar pentru a confirma că a fost consultat. Cea mai utilă este aceea în care opinia sa poate influența efectiv modul în care este construită o soluție, în limitele legii și ale interesului său superior.

Într-o societate care vorbește tot mai mult despre servicii centrate pe persoană, dreptul de a fi ascultat este testul cel mai simplu al acestei afirmații. Întrebarea nu este doar dacă instituțiile au servicii. Este și dacă persoanele pentru care au fost create pot spune ce au nevoie, pot înțelege opțiunile și pot participa la alegerile care le vor modela viața.

Pentru copiii și tinerii aflați în proces de dezinstituționalizare, participarea nu este un bonus. Este una dintre punțile dintre protecție și autonomie. Iar o punte funcționează doar dacă poate fi traversată în ambele sensuri: instituțiile oferă informație și sprijin, iar copiii și tinerii pot răspunde cu propria voce.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European Plus (FSE+) prin Programul Incluziune și Demnitate Socială 2021-2027

Conținutul acestui material nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.

Pentru informații detaliate despre celelalte programe cofinanțate de Uniunea Europeană, vă invităm să vizitați

www.mfe.gov.ro.